

HÜSEYİN AYAZ

BODRUM VE TURİZM SEVDAM

DESTEK YAYINLARI: 577

BİYOĞRAFI: 10

BODRUM VE TURİZM SEVDAM / HÜSEYİN AYAZ

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun

Yayın Koordinatörü: Özlem Esmegül

Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak

Destek Yayınları: Temmuz 2015 (1.000 Adet)

2. Baskı: Mart 2022

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-004-0

© Destek Yayınları

Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul

Tel. (0) 212 252 22 42

Faks: (0) 212 252 22 43

www.destekdukkani.com

info@destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

instagram.com/destekyayinlari

www.destekmedyagrubu.com

Destek Dukkan

Deniz Ofset – Çetin Koçak

Sertifika No. 48625

Maltepe Mahallesi

Hastane Yolu Sokak No. 1/6

Zeytinburnu / İstanbul

Tel. (0) 212 613 30 06

HÜSEYİN AYAZ

**BODRUM VE TURİZM
SEVDAM**

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ BASKI İÇİN ÖNSÖZ	9
ÖNSÖZ	11
GİRİŞ	13
AİLEM	15
İLK YILLAR	18
ESKİÇEŞME MAHALLESİ, DANACI ÇIKMAZI	20
BODRUM	23
GÜMBET	25
GÜMBET KAHVE	29
AKKAYALIK	41
YEL DEĞİRMENLERİ	44
TERSANE	46
ESKİÇEŞME MAHALLESİ, TULUMBABAŞI SEMTİ; ÇOCUKLUK VE GENÇLİK	52
BİTEZ BAHÇE	59
TURİZM	69
BİRSEN VE BALAYI	73
AYAZ KAMPİNG YILLARI	75
TOPAL CELAL	92
HELMUT	94
MOBİLET GRUBU	97
AMCA YILMAZ VE İĞRIP TEKNESİYLE BALIK AVI	99

1975, KİLİS GEZİSİ	103
1976, İLK YURTDIŐI SEYAHATİM	105
MORRIS VE ÇAKIROĐLU MUSTAFA DAĐAR	110
KNİDOS'DA KEKLİK AVI	114
DOMUZ	116
AYAZ OTEL YILLARI	117
GÜMBET'TE KIŞ	125
BODRURLU YAHUDİ	127
MORRIS VE JULIANNE	133
1984, KİTİ İLE KIBRIS, İSRAİL VE MISIR	135
HAYVANAT BAHEM	139
TEKNELERİM, KAPTANLARIM VE YAŞADIĞIM İLGİNÇ OLAYLAR	141
İTALYAN BAŐBAKAN	154
1987, BATI AFRİKA TURU	163
1988, UZAKDOĐU GEZİSİ	168
1989, SOVYET RUSYA MACERASI	170
1990, AMERİKA	181
1991, KIBRIS ÇIKARMASI	185
TURİZM FUARLARI	187
YELKEN YARIŐLARI	189
<i>1990 YarıŐı</i>	190
<i>1991 YarıŐı</i>	195
<i>1992 YarıŐı</i>	200
<i>1993 YarıŐı</i>	206
<i>Sonraki Yıllar</i>	211

BODRUM'UN HEREDOTLARI	214
DEVE GÜREŞLERİ	216
HOROZ	222
ZEKİ MÜREN	224
USTALARIM VE UNUTAMADIĞIM BAZI DOSTLARIM	226
NECDET BEY	233
NİYAZİ DAYI	235
PAPAZ EFENDİ	237
1992, KARAYİP ADALARI	240
1993, RAKİP ÜLKE TUNUS	244
MUMCULAR BAHÇE	248
AV MACERALARIM VE İNGİLİZ AVCI ARKADAŞIM DEREK	250
GÖKOVA'DA BALIK AVCILIĞI	263
BODRUM ULUSLARARASI BALIK AVI TURNUVASI	265
KALİMNOSLU DROSSOS GLYNATSIS	268
YUNAN ADALARINDAKİ DOSTLARIM VE YAŞADIĞIM SÜRPRİZ HADİSELER	271
<i>1986 Ziyaretim ve Balıkçı Nicholas</i>	277
<i>1987 Seyahatim ve Kostas Aslanidis</i>	279
<i>Leros'a Odun ve Balık</i>	280
<i>Leros Belediye Başkanı</i>	282
<i>1996 Seyahatim ve Nicholaus Grillis</i>	283
<i>Leroslu Giorgios Palabougioyk</i>	283
<i>Christos Grillis'in Düğünü</i>	285
<i>Panathinaikos - Fenerbahçe Maçı ve Atina</i>	285
<i>Bodrumspor - Kosspor Dostluk Maçı</i>	289

<i>Mumcularlı Kasap Mehmet'le Yunanistan Macerası</i>	290
<i>Patmos'ta Düğün ve Nikos Papadakis</i>	293
<i>Don Questo ile Levita Adası</i>	296
<i>Don Questo ile Girit Adası</i>	299
<i>Don Questo ile Midilli Adası</i>	300
<i>Haluk Tepe ile Adalar</i>	303
<i>2014 Yılı, Leros Gümrük Kapısı Töreni</i>	306
PATMOS'TAN KEMANCI VASİLİS	309
MUMCULAR'DAN HAMDİ AKAR	311
MUMCULAR'DA ALEM VE SOLİSTLİK	312
JAPONYA	314
FRANSA	316
BODRUM'UN BİTİŞİ	318
2000-2009 AYAZ OTEL DALIŞ KULÜBÜ	321
1940 - 1980 ARASI BODRUM'DA GİYİM KUŞAM VE DÜĞÜNLERİMİZ	323
<i>Düğünler</i>	323
<i>Düğünlerimiz</i>	325
BODRUM'UN BELEDİYE BAŞKANLARI	329
KAYMAKAMLAR	339
İÇTEN TEŞEKKÜR	341
AYAZ KAMPİNG ÇALIŞANLARI	342
AYAZ OTEL ÇALIŞANLARI	343
ALBÜM	345
HATIRALAR	365

İKİNCİ BASKI İÇİN ÖNSÖZ

Kitabımın ilk baskısı kısa sürede tükendi. Kitabın özelliği, okul yıllarım olan 1950’lerden 2015 yılına kadar geçen süre içinde Bodrum’da yaşanmış tüm gerçek hadiseleri kapsamıydı. Kitabı okuyan Bodrumlular yakınlarının hikâyelerini buldular, aile büyüklerinin eski fotoğraflarını gördüler, kaybettiklerini hatırladılar, o günleri merak ettiler. Bugün hâlâ yüzlerce kişi, her karşılaştığımızda bana teşekkür etmekte, saygı göstermektedir. Sonradan Bodrumlu olan dostlarımız da kitabı okudular, araştırdılar, Bodrum’un turizm öncesi dönemdeki ekonomik ve sosyal hayatı hakkında yeni bilgiler edindiler, tanıdıklarına tavsiye ettiler, kitaba karşı büyük bir ilgi oluştu.

Kitabı okuyan bazı dostlarımız kendi arşivlerindeki belgeleri bana ulaştırdı, onlara çok teşekkür ederim. Zaman içinde ben de kendi arşivimi düzenlerken çok değerli dokümanlara rastladım. İkinci baskısı istenince, elime yeni geçen bu görsel malzeme ve belgeleri de dahil ederek kitabı zenginleştirdim. Yıpranmış resimlerin ve belgelerin baskıya uygun hale getirilmesi için gayret gösteren Uğur Çilingiroğlu kardeşime bu vesile ile bir kez daha teşekkür ederim.

Ben; Bodrum ve turizmi için korkmadan, yılmadan, usanmadan bu şursuz yoğun yapılaşmanın, kural tanımazlığın Bodrum’u ve gerçek turizmimizi bitireceğini, cennet gibi koyların turistik cazibesini kaybedeceğini, dönülmez bir yola girileceğini sözlü ve yazılı olarak arkadaşlarıma, siyasi parti yöneticilerine, belediye başkanlarımıza, Muğla Valiliği’ne ve Turizm Bakanlığı’na ilettim, sayısız dilekçe verdim, pek azına cevap geldi. Yazdığım tüm dilekçeleri ve gelen cevapları tarihe not düşmek için bu kitaba koymak isterdim ama zaman içinde kaybolmuşlar, sadece üç tanesini bulabildim ve bu baskıda sizlerle paylaştım.

Bazen kendi kendime “Bodrum ve turizmi serseri mayın gibi nereye gidiyor?” diye sorar, büyük üzüntü duyarım. Turizm sevdalısı ve meraklısı olan ben, Bodrum’un geldiği şu hale bakarak turizm fabrikamız için ne diyeyim? Turistlere gösterecek tarihi eserlerimiz de değişti, dünya çapında meşhur olmuş turizm cennetimiz artık fotoğraflarda ve hatıralarda yaşayacak.

ÖNSÖZ

Yıllarım Gümbet'te, turizmle uğraşmakla geçti, 1967-2015 arası 48 sene. İlkokulu zor bitirdim. Aşırı meraklı olduğumdan, şartlar elvermiyorsa bile, kafaya koyduğum her işi en iyi şekilde başarmak için uğraşır didinirim. Dünyanın her köşesinden çok dost kazandım. Yine meraktan olsa gerek, yabancılarla anlaşabilmek için üç-dört yabancı lisanı bana yetecek seviyede öğrendim. Dünyayı biraz gezdim. Çocuklarım büyüdü, mesleğimiz olan turizm ile ilgili tahsillerini yaptırdım, kurulu düzen işyerlerimin başına oturttum, 1995 yılında kendimi kısmen emekli ettim. Avcılığa merak saldım, tüfek ve köpek aldım, dağlara çıktım. Mumcular'da hobi olarak keklik, tavus kuşu, sülün ve diğer kanatlıları beslemeye ve üretmeye başladım, bol miktarda meyve ve zeytin ağaçları diktim. Son yıllarda, biraz da yaşım gereği, tüm kurduğum işlerin başarıyla yürütülmesini tamamen hanım ve iki çocuğuma bıraktım. Artık, yaz aylarında Mumcular'da yaşıyorum, kışın Gümbet'teki evimde kalıyorum.

Ayaz Kamping zamanı 1970'li yıllardan müşterimiz, sonradan aile dostumuz olan, Ankarada evlenince Ali Ayaz ile ailece düğününe gittiğimiz, ileriki yıllarda oğlum Mehmet ve kızım Deniz'in da nikah şahitliğini yapan dost Uğur Çilingiroğlu, geçen sene benden avcılıkla ilgili fotoğraflarımı istedi, ben de yolladım. İki-üç hafta sonra bu defa Ayaz Kamping'le ilgili eski fotoğrafları istedi, onları da yolladım. Bir sabah aradı, "Hüseyin ağabey, sen turizm-ciliğe nasıl başladın, kim akıl verdi? Bir şeyler yaz bakalım" dedi. Ben de, Ali Ayaz ile Ayaz Kamping'i açış öykümüzü yazdım, yolladım. Telefonla, "Çok iyi, çok enteresan, daha da yaz" dedi. Bu sefer, 1960'lı yıllardaki Amerikalı Barış Gönüllüleri'nin açtığı lisan kursu ile Turizm Bakanlığı'nın Bodrum'da tertiplelediği servis ve mutfak kurslarıyla ilgili anılarımı yazdım, yolladım. Yine telefon etti, "Çok iyi oluyor Hüseyin ağabey, devam et" dedi. Sonunda ben dayanamadım, sordum "Uğurcum bu yazılanlar ne olacak?" diye. "Ağabey senin başından çok ilginç olaylar geçmiş, bunlar ileride unutulur. Çok iyi yazıyorsun, lütfen yazmaya devam et" dedi. Uğur'u kıramadım, yıllara göre sıralamadan, aklıma geldiği şekilde, nerede doğmuşum, okula nasıl gitmişim, anılarımı amatörce yazdım. Uğur tekrar aradı, "Lütfen devam et, çok iyi oluyor". Hiç hazırlığım olmadan ve hiç düşünmediğim, aklıma, hayalime

gelmeyen bir anda bana ilham geldi, yazmaya başladım. Uğur Ankara'da 3-4 ay uğraşıp, yazdıklarımı bilgisayara geçirmiş, bastırıp ciltletmiş, bana yolladı. Okuyunca yazdıklarımı beğenmedim. Yazı yazmayı da hiç beceremem, iyi yazamam, hadiseleri de sürekli yanlış yazmışım. Ancak yazdıkça açıldım, çok şeyi hatırlamaya başladım, eski yazdıklarımı düzelttim, yine olmadı. Yıllara göre bölümlere ayırmaya çalışarak tekrar gönderdim. Uğurcuğum devamlı, "Her şey çok iyi, çok enteresan, şahane gidiyor" derken, şakayla karışık ben de iyice iştahlandım.

Yüzlerce eski fotoğrafı tasnif ettim, DVD'lere kayıtlı olanlarını tekrar seyrettim ve böylece tarihi ve yerleri ile anılarımı tam ve doğru olarak amatörce yazmaya başladım. Çok eski yıllara ait olayları araştırdım, bazı yaşlılarıma sordum ve hatırladıklarımıyla birleştirip yazdım. Bugünlere nasıl gelindi, neler yaşandı, ben neler yaşadım? Uğur sağ olsun, Ankara'da yorulmadan, üşenmeden, hatta bazı bocaladığım günlerde bana moral vererek, "Acele etme Hüseyin ağabey, çok vaktimiz var" diyerek, benim beğenmeyip değiştirdiğim bölümleri tekrar yazdı, bazı cümlelerimi düzeltti. Sakin bir yer olan Patmos Adası'ndaki Effie Otel'de Uğur'la üç gün çalışarak kitaba son şeklini verdik.

Ben cahil bir insanım, çok az kitap okuyabildim hayatımda. Hatıralarımı toparlayabilmek için neler çektim, neler yaşadım, anlatamam. Kötü şans, bu yazıyı yazmam yaz sezonuna denk geldi, başkalarından da fazla yardım istemedim. Uğur'un ısrarı olmasaydı böyle bir kitabı kesinlikle yazamazdım. Emeği geçen, bana yardım eden herkese çok teşekkür ederim.

GİRİŞ

Ben, Hüseyin Ayaz; 27 Aralık 1943 tarihinde, Bodrum Eskiçeşme Mahallesi'nde, şimdiki yat limanının karşısındaki Danacı Çıkmazı Sokağı'nda doğdum. Evimiz eski model, damı geren toprak, musandırالی, kilerli bir evdi. Bu ev dedemlerindi; bitişiğinde hayvanlar için büyük bir ahır, yanında da babamların tek katlı evi vardı. Dip kısmı kerevetliydi; kerevette yatılır, altına da evin fazla eşyaları konulurdu. Yüklükte döşek, yorgan, yastık ve kilimler durur; musandırada sandıklar, kazanlar, tencereler, bakır çanaklar ve kullanılmayan eşyalar olurdu. Kilerde ise zeytinyağı, incir ve kavruk incir küpleri, su testileri, kuru yiyecekler, unlar, peksimetler ve hayvanların yemleri saklanırdı. Kiler ve musandırada 2 metre yüksekliğindeydi. Eski evlerin yüksekliği genelde 4,5-5 metre olur. Ara katlar, tavan, hatıl, kolon, kapı ve pencerelerin hepsi katran ağacındandı, hiç çürümez ve kurt yemezdi. Damın üzerine her sene geren toprak çekilip, sıkıştırılırdı, su akıtan kısımların altına tencere, teneke koyardık. Tuvalet, evden 40 metre gibi bir mesafede, saman damının yanında; yıkanma yeri ise evin içindeki kilerde, köşedeydi. Hanemizin avlusu iki dönümdü, etrafı 2 metre yükseklikte taş duvar ile çevriliydi, içinde su kuyusu vardı. Hayat kapımız katran ağacından, büyük ve genişti. Deveciler harmanlarımızı develerle getirir, samanları samanlığa, zahireleri kilerdeki ambara boşaltırlardı.

Eskiçeşme Mahallesi'ndeki bu evde yılbaşından Nisan sonuna kadar 4 ay kalırdık. Buzağılı inekleri yağmur çamur demeden her gün, yel değirmenlerinin Karaada tarafındaki veya Bardakçı üstündeki kışlalarımıza götürür, getirirdik. Çiftçi bir aile olduğumuz için, yazın Gümbet'teki mandalina ve meyve bahçemize göçerdik. Bahçeler sürülür, nadas edilirdi. Yağmur yağarsa, öküz ve sabanla tekrar sürerdik. Bahçe budamaları yapılır, mandalina bahçesinin uygun yerlerinde zerzevat yetiştirilirdi. Tüm meyve ağaçlarının dipleri çapalanır ve gübrelenirdi.

Ailemiz Gümbet'e göçünce, hayvanlarımız; tavuklar, inekler, kuzular çok rahat ederlerdi. Gümbet'te, Akkayalık tarlamız dahil 40 dönümden fazla arazimiz vardı, otu hayvanlarımıza yeterdi. Yel değirmenlerinin Karaada tarafındaki 74 dönüm kışlamızda sürekli kalan danaları ve inekleri arada bir gidip, kontrol ederdik. O yıllarda hırsızlık olmazdı. Ancak, canavar (kurt) veya sırtlan gelir hayvanları yerdi. Ben çocukken hatırlıyorum; bizimkilere de iki kez gelip zarar vermişlerdi. Çok toprağımız ve hayvanımız vardı. Büyük kıraç arazileri ortağa

verir, küçük münbit tarlaları kendimiz eker, biçerdik. İki çift öküzümüz, iki eşiğimiz, üç-dört ineğimiz, iki-üç kurbanlık kuzumuz, keçilerimiz, danalarımız ve tavuklarımız devamlı Gümbet'te kalırdı. Dedem ve ninem bahçe, mandalina, zerzevat ve sulama işleriyle uğraşırlardı. Dedem çok meraklı, çalışkan, titiz, tertipli ve çok dürüst bir adamdı. Herkesin işini beğenmezdi, mandalina dip çapasını ve zerzevat çapasını Kara Hasanların Halil amcaya (Özükara) ve Cennetilerin Mehmet Kandemir'e yaptırırdı. Onlara keletir ve iyi çapa verir, çapa taş'a 'çıt' derse taş keletire koyar, keletir dolunca da bahçe gediğinin karşısına götürür, dökerlerdi; zamanla orada kocaman bir taş yığını oluşmuştu. Babam devamlı çift sürer, ekin eker; annem de sürülemeden yerleri çapalardı. Harmanlarımızda öküzler, inekler, eşekler, 5-6 hayvan çatılır; yığılmış arpa, buğday veya bakla harmanının üstünde dönülürdü. Orta merkezdeki usta öküz, sadece olduğu yerde döner, öküze bağlı organla birimiz eşiğin üzerinde hayvanların arkasında elde ucu çivili üvendire, öndeki hayvanlara bağıra çağıra dürterek, sıcak Temmuz ayında akşama kadar harmanı dönerek döverdük. Saplar eriyince tekrar sap atılır, görülürse bu arada hayvanların pislikleri elle toplanır atılırdı. Bazı büyük harmanlar iki gün sürerdi; ertesi gün öğlen hava kızınca tekrar başlanır, sap bitinceye kadar devam ederdi. Saplar eriyince harman toplanır, süpürülür, rüzgar yönüne göre kilimler ve kıl ehramlar serilir, bir veya iki kişi samanları yabıyla rüzgara doğru savururdu. Buğday, arpa veya bakla taneleri rüzgarda samandan ayrılır, ehramların üzerine düşerdi, rüzgar yoksa çıkana kadar beklenirdi.

Ben biraz daha büyüyünce çok çift sürdüm, ekin ekim, harman kaldırdım. Kendi harmanımızın zahirelerini ve samanlarını eşeklerimizle taşıyır, bazen de develerle çektirirdik. Harmanlarımız kalkınca, yaz aylarında babam, dedemin Gümbet sahilindeki kahvesini işletirdi. O yıllarda her işimizi gaz yağı kandilleri ve fenerleriyle görürdük. Gaz yağı kandillerinin ışığı ile yaşanırdu. Rüzgarlı havalarda, sabah erken inek sağarken veya gece dışarıda iş yaparken fenerli kandil kullanılırdı. Eşeklerimiz hep yanımızda olurdu çünkü her türlü yükümüzü onlarla çekerdik. 1940'lı yıllardan 1970'li yılların sonuna kadar, Bodrum'da eşeksiz hiç bir iş yapılamazdı.

Mandalina hasadı Aralık sonunda biterdi. Hayvanlarımız da rahat diye, yılbaşına kadar 7-8 ay Gümbet'te yaşardık. Yıllarım Gümbet ile Bodrum arasında geçti. Bu anlattığım şartlar içinde büyüdüm ve çok rezillik çektim.

7 Aralık 1946'da Bodrum Danacı Sokak'taki evimizde Ayşe Ayaz dünyaya geldi. 19 Mart 1950'de yine aynı evde, Ali Ayaz doğdu. Tesadüf, üç kardeş de kış aylarında ve Bodrum'daki evimizde dünyaya geldik.

AİLEM

Ninem Hanife Danacı 1880, dedem İbrahim Danacı ise 1881 doğumluydular. Çocukları olmamış. Annem 1913 yılında Geriş Köy’de doğmuş. Babası savaşta ölmüş. Annem evin en küçüğü, 1 yaşındayken annesi de ölmüş. Tam savaş zamanı, annem ve kardeşleri aç susuz kalmışlar. İki sene komşuları bakmış. Annemden 6 yaş büyük ağabeyi Süleyman hastalanmış, açlık ve bakımsızlıktan ölünce iki yaş büyük ablası Esmâ’yı Yalıkavak’lı bir aile, 4 yaş büyük ablası Eda’yı Dirmilli bir aile ve annem Penbe’yi de ninemle dedem evlatlık almışlar. Annemden 9 yaş büyük ağabeyi Nedim Akın, Geriş’te kalmış. Dedem, “Eşekle gittim, anneni 3 yaşındayken bitin içinden aldım, geldim” derdi. Annem de bize, “Üç yaşında gelmişim” diye anlatırdı. Bu hadiseleri sağlığında Nedim dayımdan da dinlemiştik.

Dedem, ninem ve annem yılın 7-8 ayı Gümbet’te, 4-5 ayı Bodrum’da yaşarlarmış. 1939 yılında annemi, babam Mehmet Ayaz’la evlendirmişler. Dedem aramız ve malımız çok diye, babamı içgüveysi almış, babam ve annem için hem Gümbet’te, hem de Bodrum Danacı Çıkmazı Sokak’taki evin avlusuna birer ev yaptırmış. Tarla çok, sığır çok, zerzevat çok, meyve çok, dolayısıyla iş de çokmuş. Birlikte yaşamaya ve çalışmaya başlamışlar; aynı hayatta, ama ayrı evlerde. Ayrı evlerde yaşamalarına rağmen tüm yemekleri birlikte, dedemlerde yerlermiş.

Annem 1940 yılında hamile kalınca dedem ve ninem çok sevinmiş, ama Bodrum’daki doğumda çocuk ölü doğmuş. Dedemlerin çocuğu olmadığından onlar bizimkilerden daha fazla üzölmüşler. 1941 yılında annem tekrar hamile kalmış, tam İkinci Dünya Savaşı yılları. O yıllarda Bodrum’da doktor yok, eczane yok, yol yok, vasıta yok. İstanköy (Kos) Adası’nda meşhur bir doktor varmış, adı Peros. Türk dostuymuş, acil doğum yapacaklar veya ameliyat olacak hastalar doktor Peros’a gidermiş. Dedemin Giritli mahallesindeki arkadaşları bir sandal ve iki kürekçi ayarlamışlar. İstanköy’de, Bodrum’dan doktor için gelenlere yardım eden, yatacak yer bulan, onları doktora götüren, tercümanlık yapan Ahmet adında bir Türk varmış. Dedem, doktorun ve bulacağı Türk’ün adını bir kağıda yazdırmış, Yunanca bilen iki Giritli kürekçiye

durumu anlatmış ve paralarının bir kısmını ödemiş, kağıdı ve bol miktarda altını da babama vermiş. Doğuma yakın, annemle babamı Gümbet'teki kahvenin önünden uğurlamışlar. Annem de, babam da okuma yazma bilmiyorlar. İstanköy'e salimen ulaşır, Malama Ahmet amca'yı bulmuşlar. Ahmet amca bizimkileri Doktor Peros'a götürmüş, kalacakları yeri ayarlamış, her sorunları ile çok yakından ilgilenmiş. Bir hafta sonraki doğum yine başarısız olmuş, doğumda kolu kesilen çocuk ölmüş, İstanköy'e gömmüşler. Doktor Peros, kontrol için annemi bir hafta daha İstanköy'de tutmuş. Giritli kürekçiler de beklemişler, tam iki hafta sonra hep birlikte sandalla Gümbet'e dönmüşler. Dedem kürekçilerin kalan hesaplarını da ödemiş.

Malama Ahmet'in lafı hiç eksik olmazdı bizim evde. Cahil halleri ile 15 gün nasıl kalmışlar İstanköy'de? İnanılması kolay değil. Her imkanı denedikleri, paradan hiç kaçınmadıkları halde başarısız geçen bu iki doğum dedemleri, annemleri, akrabaları ve komşuları perişan etmiş. Üçüncü hamileliğinde bebeğe zarar gelmesin diye anneme hiçbir iş yaptırmamışlar. 1943 yılında ben, Bodrum'da doğmuşum. Çocukluğumda hatırlarım, Bodrum'dan yürüyerek Gümbet'e yaşlı bir amca gelir, babam ve dedem hemen işlerini bırakır, misafire yemek hazırlar, meyve verirlerdi. Babam, "İstanköy'de bize yardım eden amca buydu işte, Hüseyin" derdi, hayatta unutmam. Sonraki yıllarda da, Ahmet amca İstanköy'den Bodrum'a akrabalarını ziyarete her geldiğinde bizim Gümbet'teki kahveye veya bahçeye uğrardı. Çok az Türkçe konuşurdu, hepimiz çok ilgilenirdik. 1960'lı yıllar gibi hatırlıyorum, Malama Ahmet amca İstanköy'den Bodrum'a göçtü. Cелеplik yapar, çok büyük kışlalar kiralardı. Kendi kışlaları da vardı. Sonrasını pek hatırlamıyorum ama bir hikayesi var; bir gün Datça köylerinde hayvan alır satarken birisi satılık iyi bir eşek sormuş, Türkçeyi az bilen Ahmet amca, "Ben size bir eşek vermek, aynı fenerci eşek" demiş. Aslında "Fenerciye sattığım eşek gibi" demek istemiş ama fenerciyle eğlenmek için bu laf yıllarca anlatıldı Bodrum'da. Malama Ahmet amca sonraları nerede, ne zaman öldü, hatırlamıyorum.

1521 yılında fethinden sonra Bodrum'a göçler başlamış. Dedelerimizin ikinci veya üçüncü kavimle yani 400 sene kadar önce geldiklerini tahmin ediyorum; dedem dedesini bilir, bana anlatırdı. Mazimizin eskiliği, Eskiçeşme Mahallesi'ndeki akrabalarımızdan ve akrabalarımızın Bardakçı Koyu ile Değirmen Burnu'ndaki yüzlerce dönüm arazilerinden bellidir. Babamın, ninenin ve annemin sülaleleri de çok eski Bodrum yerlisidir.

Dedem mübadele yıllarına kadar Bodrum'da, yerli Rumlarla büyümüş. Avram Galanti Bodrumlu'nun *Bodrum Tarihi* adlı kitabına göre, 1894'de Bodrum şehrinin nüfusu: Müslüman 3605, Rum 2264, Musevi 86, Hıristiyan 45 olmak üzere toplam 6000 kişiymiş. Sonradan nüfus çok azalmış. O yıllarda Bodrum'da ticaret Rumların ve Yahudilerin elindeymiş. Tüm zanaatkarlar Rum; evleri, kireçleri, kömür işlerini hep onlar yaparlarmış, bizimkilerse bu işleri günah sayarmış. Ninem bana, "Kömür yakan, kireç yakan ummaz, oğlum" derdi, hiç unutmam.

Babam Mehmet Ayaz, 1907 (Hicri 1325) yılında Bodrum'un Kelerlik Mahallesi'nde dünyaya gelmiş; Ayazlar sülalesinden. Mustafa amcam evlenmeden genç yaşta ölmüş. Ali amcam 1942 yılında, Hüseyin amcam da 1943 senesinde vefat etmişler. Ben amcalarımı hiç görmedim, üçü de veremden gitmiş. Babam ağabeylerini çok sevdiği için onların adlarını bana ve kardeşime vermiş; Hüseyin ve Ali. O yıllarda vasıtamız olmamasına rağmen 3 kardeş dolmuşlarla veya yürüyerek, her bayram yengelerimizin ve halamızın evlerine gider, ellerini öperdik.

Babam, Rum ustalarla çalışmış. Dedemin çalıştığını hiç duymadım. Dedem anlatırdı; Rumlar yelkenli kayıklarla Bodrum'dan Yunan adalarına kireç, kömür ve yiyecek taşırlarmış. O yıllarda devamlı İskenderiye konuşulurdu, ihtiyarlardan duyardım. Bir de ninem sürekli, "Rum karısı kızınca 'manam' der, sakın varma yanına" derdi.

Tüm yakın akrabalarımız arasında hiç göçmen yok, karşı adalardan yok. Atalarımızın atları ve sürüleriyle göçebe olarak, Anadolu'dan geldikleri kesin. Dedem Arabistan'da askerlik yapmış. Yıllarca elleriyle bulgur haşlaması yemiş, çamurlu sular içmişler. Dönüşlerinde Araplar, "Altın götürüyorlar" diye askerlerimizi öldürür, midelerinde altın ararlarmış. Dedem kurtulmuş, anlatırdı bana her şeyi, ama çoğunu unuttum. Babam da 1920'li yıllardaki askerliğini anlatırdı, Afyon'da aç-susuz askerlik yapmış.

Ailemiz ve başlarından geçen yaşanmış çetrefilli olaylar unutulmasın diye, hatırlamaya çalışarak ve az da olsa sorarak, bu notları yazdım.

İLK YILLAR

1950'de kardeşim Ali Ayaz'ın doğduğu yıl, okula başladım. Bodrum Eskiçeşme Mahallesi, Danacı Çıkmazı'ndaki kışlık evimizden Cumhuriyet İlkokulu'na, komşu çocuklarla birlikte gider gelirdim. Bahçe ve çiftçilik işlerimiz nedeniyle Nisan sonu veya Mayıs başı Gumbet'e göçerdik. Gumbet dolgu alanının kuzey tarafındaki yüzlerce dönüm arazi, yani şu an Osman Nuri Bilgin Caddesi'ndeki bizim ev ve dükkanlarımızın çevresi, Hacı Mollaların-
dı. Benim ilkokula gittiğim yıllarda, Hacı Mollaların arazisini Turgutreis'ten gelmiş bir aile işler, yaz kış Gumbet'te yaşarlardı. Bizimle çok samimi ve dost olan bu ailenin reisine Koca Ali derlerdi. O yıllarda, denizden Turgutreis yolunun Gumbet kavşağına kadar, tüm Gumbet'te kışın hiç kimse yaşamazdı. Bize komşu olan bu ailenin bir kızları, Cevat ve Şakir adlarında da iki oğulları vardı. Komşumuzla aramızdaki iki dereden dedem veya babam beni geçirir, ben de okula Cevat'la beraber giderdim. Cevat benden iki yaş büyüktü, beni çok korurdu. Çıkardık yola sarnıcın kenarından, Bardakçı'nın üstünden, askeri kışlanın (şimdiki askeri kamp) yanından geçerek 3 kilometre mesafedeki Cumhuriyet İlkokulu'na giderdik. Okul çıkışı yine beraber eve dönerdik, Cevat beni derelerden geçirir, mandalina bahçemizdeki evimize kadar getirirdi. Yağmur çok yağmış, derelerin suyu yükselmişse, dedem veya babam Hacı Mollaların evine gelir, beni at sırtında veya eşekle deniz kenarından geçirerek evimize götürürdü. Eve giden kestirme yol deniz kenarından geçerd, zaten başka da düzgün yol yoktu.

Mandalina bahçemizin hasadı nedeniyle, Aralık sonuna kadar Gumbet'te kalırdık. Eylül ortasında okullar açılınca, ben okula yine Cevat'la gider, gelirdim. Kasım, Aralık aylarında kış iyice bastırıp yağışlardan dereler taşınca, en selamet yol yine deniz kenarı oluyordu çünkü dere suları denize döküldüğü yerde yayılır, alçalırdı. Yıllarca, soğuk kış günlerinde o yollardan gittim geldim, inanılması kolay değil.

1952 yılında ikinci sınıftayken, Bodrum Eskiçeşme Mahallesi, Danacı Çıkmazı Sokağı'ndaki evimizde, akrabamız ve kapı komşumuz Ali Danacı ile sünnet oldum.